

Maaseudun yritystukien linjaukset 2023-2027 (ELY/Leader)

Lapin ELY-keskuksen ja Lapin Leader-ryhmien yhteistyöasiakirjaa täydentävä linjausliite maaseuturahastosta rahoitettavien yritystukien osalta ohjelmakaudella 2023-2027. Linjaukset täydentävät rahoitusta ohjaavia säädöksiä, ohjelmia, Leader-ryhmien paikallisia kehittämissuunnitelmia (strategioita) sekä Ruokaviraston ohjeistuksia.

Päivitetty 27.2.2024

Rahoitusta ohjaavat säädökset ja ohjelmat:

Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta rahoituskaudella 2023-2027

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20221325#Lidm45053757679520>

Valtioneuvoston asetus maaseudun yritystuesta rahoituskaudella 2023-2027

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230646>

Asetuksen muistio

<https://mmm.fi/delegate/file/120071>

Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023-2027 (CAP27)

<https://mmm.fi/documents/1410837/12210688/Suomen+viimeistely+CAP-suunnitelma+2023-2027.pdf/667bf7ab-8af6-0afa-8c8e-ef5022178292/Suomen+viimeistely+CAP-suunnitelma+2023-2027.pdf?t=1658396108940>

Lapin alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023-2027

<https://www.ely->

[keskus.fi/documents/10191/57366/Lapin_alueellinen_maaseudun_kehittamissuunnitelma+_2023-2027.pdf/](https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/57366/Lapin_alueellinen_maaseudun_kehittamissuunnitelma+_2023-2027.pdf/)

Yleistä maaseudun yritysrahoituksesta:

Maaseutuohjelman rahoitus tulee pääsääntöisesti kohdistua maaseutualueelle. Sisempi ja ulompi kaupunkialue ovat lähtökohtaisesti tukielvottomia alueita. Voit tarkistaa yrityksesi/toimipisteesi kaupunki-maaseutuluokituksen [ArcGis-sivuilta](#). Jos sijaintisi on Kemissä, Torniossa tai Rovaniemellä kaupunkimaisella alueella, voit tarkistaa oman alueesi tarkemman alueellisen kartan Leader-ryhmän sivuilta, alueellisissa kartoissa on tukielvottomien alueen raja määritelty tarkemmin.

Kiinteä toimipaikka:

- yritystä voidaan rahoittaa vain, jos yrityksellä on **kiinteä ja työllistävä toimipaikka tukielvottomalla alueella (CAP27) ja tuki kohdistuu sinne.**

- tukielvottomalla alueella vuokratiloihin sijoitettavaa yritystä/toimipaikkaa voidaan rahoittaa, jos se työllistää tässä toimipisteessä joko yrittäjän tai palkkasuhteessa olevan työntekijän.

Jos rahoitus myönnetään Lapissa sijaitsevaan toimipaikkaan, tulee tukea saavan toiminnan ja siitä tulevan hyödyn kohdistua pääsiallisesti Lappiin. Leader-ryhmältä haettaessa toiminnan ja hyödyn on kohdistuttava pääasiassa Leader-ryhmän toimialueelle.

Leader-ryhmät rahoittavat pääsääntöisesti mikro-kokoluokan yrityksiä (liikevaihto ja tase alle 2miljoonaa euroa), ja jotka työllistävät enintään 5 henkilötyövuotta.

Yritysrahoitus suunnataan täysikäisille, 18v täyttäneille. Poikkeuksena yritystoiminnan kokeilu, jossa erityisen harkinnan perusteella hakija voi olla alle 18-vuotias.

Maataloustuotteiden ensiasteen jalostuksen (Annex1) tukeminen on mahdollista Leader-ryhmissä, lukuun ottamatta kehittämishankkeita. ELY-keskus voi rahoittaa maataloustuotteiden ensiasteen jalostajille investointien lisäksi myös kehittämishankkeita.

Tietyt toimialat on rajattu kokonaan CAP-suunnitelman ulkopuolelle = rahoitusta ei voida myöntää. Mm. kaupallinen kalastus (saalis myydään eteenpäin kuluttajalle, tukulle tms), kalanviljely, kalanjalostus (kun kala käy yrityksen omistuksessa jalostusta varten). Kalanjalostus rahtipalveluna, myy vain jalostuspalvelun muiden omistamille kaloille, on rahoituskelpoista.

Käynnistys- ja kehittämistuet, yleisiä linjauksia hankkeiden sisällöistä

Hankkeissa tulee olla aina ulkopuolisen asiantuntijuuden hankkimista. Ulkopuolista asiantuntijuutta voidaan hankkia vain ostopalveluna, ei maksettavina palkkoina/palkkioina.

Yrityksen tavanomaiset markkinointikulut eivät ole tuettavia. Tuettavia ovat markkinointitoimenpiteet, jotka sisältävät uutta tekemistä, pilottiluoteisuutta, uusien kohderyhmien tavoittelemista tai muuta tavanomaisista markkinointitoimenpiteistä poikkeavaa. Huomioitava on, että uudessa yrityksessä verrattuna jo toimivaan yritykseen tulkinta on erilainen.

Käynnistys- ja kehittämistuissa (setelitet) tulee hakemuksen liitteenä olla suuntaa antava hankkeen kustannusarvio.

Tarkempia hankkeen sisällöllisiä ohjeita:

- Markkinointitoimenpiteissä rahoitusta ei myönnetä perustekemiseen esim. flyerien painatus, lehtimainonta jne.
- Verkkokaupan/verkkosivujen kehittämisen osalta tuki voi sisältää kertaluontoisia asiantuntijapalveluita esim. graafinen suunnittelu ja hakukoneoptimointi. Verkkokaupan/verkkosivujen hankkiminen ja perussisällön tuottaminen on tavanomainen kulu, johon rahoitusta ei myönnetä. Esim palvelintilan vuokra hankeajalta kuitenkin perustellusti mahdollinen.
- Hankkeen pienhankinnoissa noudatetaan lähtökohtaisesti verottajan ohjeistusta <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/poistot-ja-pienhankinnat/> Hanke ei voi koostua pelkästään pienhankinnoista. Pienhankinnat eivät voi olla mahdollisia yritystoiminnan kokeilussa. Pienhankintojen osuus hankkeen kokonaisuudesta voi olla enintään n. 30%

- Hanke voi sisältyä pienten koe-erien, demojen ja proton valmistukseen tarvittavia aineita ja tarvikkeita. Aineiden ja tarvikkeiden osuus hankkeen kokonaisuudesta on enintään n. 30%. Harkinnanvaraisesti 30% raja voidaan ylittää 50% saakka toimialoilla, joissa käytetään kalliimpia raaka-aineita ja innovatiivinen tuotekehitys maksaa tämän johdosta enemmän. Hankkeeseen sisältyvät aineet ja tarvikkeet **ei voi sisältää myytäväksi tarkoitettujen tuotteiden raaka-aineita**.
- Hanke voi sisältää vuokratukustannuksia (tilat, koneet, laitteet) enintään 30% hankkeen kokonaisuudesta
- Hankkeen koulutushankinnat eivät voi kohdistua ns. alan perusosaamisen hankintaan yritystoimintaa aloittaessa. Tämä voi olla kuitenkin mahdollista esim. yritystoimintaa laajennettaessa uuteen toimintalinjaan (uusi erityisosaamisen tarve). Koulutushankintoina ei hyväksytä myöskään yritystoiminnan perusosaamisen koulutusta=yrittäjän perusvalmiudet. Verkkokoulutukset ovat hyväksyttäviä. Ulkomailta tapahtuva koulutus voidaan hyväksyä perustellusta syystä. Perustellusta syystä voidaan hyväksyä myös markkinointi- tai somekoulutusta. Yrityksellä voi olla esimerkiksi kv- tai somemarkkinointiin kohdistuvia osaamisen lisäämistarpeita. Koulutuksessa ei ole rajausta toimialoissa (ellei CAP-säädökset kiellä), esim. metsätalouspalveluyrityksiä voidaan tukea, mutta alan perusosaamisen lisääminen ei voi sisältyä (esim. taimikonhoito/raivauskoulutus on perusosaamista, jota ei tueta).
- Hankkeeseen sisältyvä matka (matkan kohde) tulee olla hankkeen kannalta tarkoituksenmukainen ja etukäteen rahoittajalle määritelty/ja rahoittajan hyväksymä.

Käynnistys- ja kehittämistuet, tukimuotokohtaisia linjauksia

Uuden yritystoiminnan kokeilu (2500€)

- Voidaan myöntää vain henkilölle, jos y-tunnus jo olemassa tukea ei voi myöntää. Myöntämisen esteenä ei kuitenkaan pidetä alkutuotannon (maa- ja metsätalous) harjoittamista varten perustettua verotuksellista y-tunnusta.
- Kokeilutuki ei estä hakemasta tukea varsinaiseen yritystoiminnan käynnistämiseen

Tuki osa-aikaisen yritystoiminnan käynnistämiseen (5000€):

- Osa-aikaisella yrittäjyydellä tarkoitetaan toimintaa, jossa yrittäjä käyttää osan (vähintään 20 %) normaalista viikkotyöajasta yritystoiminnan harjoittamiseen. Mikäli hakija työllistyy kokoaikaisessa palkkasuhteessa yritystoiminnan ohella, kyseessä ei ole osa-aikainen yritystoiminta. Myös kausiluontoinen yrittäjyys voidaan katsoa osa-aikaiseksi.
- Osa-aikaisen yritystoiminnan käynnistämisen -tuki on **tarkoitettu sellaisille yrittäjille, joilla ei ole ennestään vahvaa erityisosaamista tai valmiita tuotteita ja markkinoita**, jonka vuoksi heillä on erityinen tarve asiantuntijuuden käyttöön yritystoimintaa käynnistäessä. Mikäli yritystoimintaa käynnistävällä on joskus ollut yritystoimintaa, tulee arvioidavaksi, tarvitseeko hakija yritystoiminnan käynnistämiseen asiantuntijuutta vai onko hänellä käynnistämiseen aiemmasta yritystoiminnasta saatu riittävä yleinen erityisosaaminen.
- Eläkeläisen osa-aikayrittäjän rahoittamisessa Leader-ryhmät tekevät tapauskohtaisen harkinnan yrityksen rahoituskelpoisuudesta.

- Osa-aikaisella tulee olla y-tunnus. Uuden yrityksen perustaneella y-tunnus on saanut olla olemassa, ja liiketoimintaa harjoitettu, enintään 12kk ajan ennen tuen hakemista. Yritystoimintaa on voitu siis jo kokeilla.
- Osa-aikaisen yritystoiminnan käynnistytessä ei vaadita yel/myel vakuutusta. Huom. vaatimus on kuitenkin lakisääteinen, kun työtulo (työpanoksen arvo) vähintään 9010,28€(YEL) tai 4506€(MYEL) vuodessa (arvot vuodelle 2024).
- Osa-aikaisen yrittäjän tavoittelema liikevaihto tulee olla vähintään 10 000€ ja sitä arvioidaan liiketoimintasuunnitelman pohjalta. Huom. täydentää asetuksen (646/2023) tuntimäärävaatimusta.
- Hakemuksen liitteenä tulee esittää liiketoimintasuunnitelma + kannattavuuslaskelmat, jos vastaavat asiat eivät tule esille Hyrrä-hakemuksessa.
- Käynnistystuen tulee aina sisältää asiantuntijapalveluita tai muuta osaamisen lisäämistä, kuten koulutusta tai valmennusta (ei peruskoulutusta.)

Tuki kokoaikaisen yritystoiminnan käynnistämiseen (7500€)

- Kokoaikaisen yritystoiminnan käynnistämisen -tuki on **tarkoitettu sellaisille yrittäjille, joilla ei ole ennestään vahvaa yritysosaamista tai valmiita tuotteita ja markkinoita**, jonka vuoksi heillä on erityinen tarve asiantuntijuuden käyttöön yritystoimintaa käynnistäessä. Mikäli yritystoimintaa käynnistävällä on joskus ollut yritystoimintaa, tulee arvioidavaksi, tarvitseeko hakija yritystoiminnan käynnistämiseen asiantuntijuutta vai onko hänellä käynnistämiseen aiemmasta yritystoiminnasta saatu riittävä yleinen yritysosaaminen.
- Kokoaikaisen yritystoiminnan käynnistytessä on yel/myel vaatimus. Vakuutus on oltava viimeistään ennen rahoituspäätöstä. Huom. vaatimus on lakisääteinen, kun työtulo (työpanoksen arvo) vähintään 9010,28€(YEL) tai 4506€(MYEL) vuodessa (arvot vuodelle 2024).
- Tuki on mahdollinen yhtä aikaa starttirahan kanssa
- Hakemuksen liitteenä tulee esittää liiketoimintasuunnitelma + kannattavuuslaskelmat, jos vastaavat asiat eivät tule esille Hyrrä-hakemuksessa
- Käynnistystuen tulee aina sisältää asiantuntijapalveluita tai muuta osaamisen lisäämistä, kuten koulutusta tai valmennusta (ei peruskoulutusta.)

Maatalouden kokeilutuki (2500€/5000€/7500€)

- Tuensaajana voi olla mikä tahansa yritysmuoto, maatila ja henkilöasiakas.
- Tuensaajalla ei ole toimialarajoitusta
- Kokeilun tulee olla uutta kokeilua alueelle. Aluekäsite yhtä kuntaa laajemmin, naapurikunnat huomioon ottaen.
- Suosituksena kunnan maaseutuviranomaisen lausunto siitä, että kokeilu on alueelle uutta.

- Kokeiluhanke voi sisältää aineita/tarvikkeita, pienhankintoja ja muita tarpeellisia kuluja. Tuettavuudessa käytetään joustavaa tulkintaa.

Tuki yritystoiminnan käynnistämiseen omistajanvaihdoksen avulla (2500€/5000€)

- Kehittämistoiminnan valmistelutuki voi sisältää havainne-tason rakennusteknisiä suunnitelmia/kustannusarviota (yleisten kustannusperusteiden kautta), ei detaljisuunnittelua.
- Tuki voidaan myöntää **ostoa suunnittelevalle yritykselle tai henkilölle**. Omistajanvaihdos ei saa olla tapahtunut ennen tuen hakemista.
- Tukea voidaan myöntää yrityksen vähemmistöosakkaalle, jonka omistusosuus yrityksestä on tukea hakiessa enintään 25%.
- Hanke voi sisältää ainoastaan asiantuntijapalveluiden hankkimista ostopalveluna

Yritystoiminnan suunnitteluvaiheen tuki (1000€)

- Voidaan myöntää vain henkilölle, jos y-tunnus jo olemassa tukea ei voi myöntää. Myöntämisen esteenä ei kuitenkaan pidetä alkutuotannon (maa-/metsätalouden) harjoittamista varten perustettua verotuksellista y-tunnusta.
- Jos alueella on hyvin saatavilla toimialaan liittyvää alkuvaiheen maksutonta elinkeinoneuvontaa, tukea ei myönnetä

Kehittämistoimenpiteen valmistelutuki (2000€)

- Kehittämistoiminnan valmistelutuki voi sisältää havainne-tason rakennusteknisiä suunnitelmia/kustannusarviota (yleisten kustannusperusteiden kautta), ei detaljisuunnittelua.

Vakiintuneen yritystoiminnan tuki (3000€)

- Suuremman kehittämishankkeen jakaminen useammaksi osahankkeeksi ei ole tarkoituksenmukaista, vaan tällöin yrityksen tulee hakeutua kokonaisuuden osalta ELY-keskuksen asiakkaaksi.
- Tuki kohdistetaan ensisijaisesti yhden tai usean yritystoiminnan osa-alueen kehittämiseen, ei henkilön kehittämiseen (koulutukseen).
- Tuki ei ole tarkoitettu tavanomaiseen toimintaan, vaan uuden tavoittelemiseen.
- Vahva suositus, että hanke on yhdistelmä toimenpiteitä, ei vain yksittäinen toimenpide

Investointituki

Vuokrakiinteistöön (rakennus/maa-alue) investoitaessa on tuen hakijalla oltava tarpeeksi pitkä vuokrasopimus. Vuokrasopimuksen tulee ulottua vähintään hankkeelle rahoituspäätöksessä asetettavan investoinnin pysyvyysajan loppuun. Kiinteistön vuokraoikeuden kirjaus tulee hakea maakaaren mukaisesti maanmittauslaitokselta aina kun kiinteistö on ulkopuolisen omistuksessa, myös yrittäjän/puolison omistaman kiinteistön osalta silloin kun se on mahdollista.

Rakentamisinvestoinnit

- Tuen hakijan lähipiiriin (kuten yrittäjän puoliso), kohdistuvia rakentamisen palkkauskustannuksia, voidaan hyväksyä hankkeen kustannuksiin vain, mikäli hakija hakemuksessa osoittaa, että rakentaminen ei muutoin ole mahdollista (työvoimaa alueella ei ole saatavissa, kohtuullisessa ajassa/kohtuullisin kustannuksin). Tässäkin tapauksessa palkattavalla henkilöllä tulee olla riittävä osaaminen rakentamiseen ja palkkataso perustua yleisen rakennusalan palkkatason mukaan (tes) VnA (646/2023) 49§
- Hakijayrityksen palkattujen työntekijöiden hyödyntäminen rakentamishankkeessa on mahdollista, mikäli heillä on riittävä osaaminen tehtävään työhön.
- Rakentamiseen liittyvät palkat tulee voida kirjata taseessa rakentamiseen. Hankkeessa tehtävästä työstä on pidettävä tuntikirjanpitoa.
- Yrittäjä voi osallistua hankkeen toteuttamiseen, mutta yrittäjälle maksettavia palkkoja ei voi sisällyttää hankkeeseen. Yrittäjän työpanokset on tarvittaessa huomioitava kustannusarviossa. Eli on huomioitava mahdollinen kustannusarviota alentava vaikutus, jos kustannusarvio laadittu suunnittelijan toimesta ostettavan/palkattavan työvoiman varaan. Merkittäväksi, huomioon otettavaksi, katsotaan yrittäjän työpanos, joka on vähintään n. 5-7% rakentamisen kokonaiskustannuksista.
- Leader-ryhmien kehittämistoimenpiteen valmistelutuella on mahdollista teettää karkea suunnitelma rakentamisen/remontoinnin kustannuksista sis. havainnekuvat. Ei mennä detaljisuunnitteluun esim. varsinaisiin rakennuspiirustuksiin.

Sote-alan yritysten rahoittaminen

- ELY-keskus ei rahoita sote-alan yritysten investointeja
- Leader-ryhmillä oma harkinta paikallisen kehittämissuunnitelman/-strategian kautta

Matkailualan yritysten rahoittaminen

- Matkailua tuetaan erityisesti muualle kuin yleisesti katsoen markkinaehtoisesti kehittyviin matkailukeskuksiin, joissa on jo isoja veturiyrityksiä, infra ja kysyntä valmiiksi rakennettuna tai jo suurta alihankintapalvelun tarvetta.
- Matkailukeskuksiin voidaan tukea matkailupalveluita, jotka aidosti hyödyntävät paikallista resursseja kuten luonnontuotteita, lähiruokaa tai kulttuuria
- Maaseutualueella sijaitseville uusille ja toimiville matkailuyrityksille, voidaan myöntää tukea asiakasmajoitustiloihin ja muihin matkailupalveluiden toteuttamista tukeviin investointeihin

- Majoitusinvestointien osalta tuetaan ainoastaan päätoimista yrittäjyyttä
- Myönnettäessä avustusta majoitusinvestointeihin edellytetään, että yrityksellä on myös muuta, majoitustoimintaa tukevaa palvelutarjontaa
- Pääasiallisesti vuokraustoimintaa varten hankittavia koneita, laitteita tai välineitä ei tueta, vaikka ne perustuisivat vihreään siirtymään.
- Ohjattuihin matkailupalveluihin liittyviä koneita, laitteita ja irtaimistoa voidaan tukea huomioiden investoinnin työllistävyys näkökulma
 - safarikelkkoja (ml sähkökelkat) ei kuitenkaan lähtökohtaisesti tueta, Leader-ryhmät voivat erityisen harkinnan mukaan rahoittaa
 - muita aidosti ohjatun ohjelmapalvelun välineeksi tulevia koneita/laitteita voidaan tukea esim. vesijetit, sähköpyörät

Polttopuu-/ hakeyrityksen rahoittaminen (tuotetaan uusiutuvan energian raaka-ainetta)

- alueelliseen kilpailutilanteeseen kiinnitetään erityistä huomiota
- osa-aikaisen yrittäjän tukemiseen Leader-ryhmät käyttävät erityistä harkintaa

Kuljetusalan / Liikennealan rahoittaminen

Asetusmuistion (646/2023) mukaisesti sovelletaan rahoitusta myönnettäessä yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 45 kohdassa olevaa kuljetusalan käsitettä: ”kuljetusalalla tarkoitetaan matkustajien kuljettamista ilma-aluksella, meriteitse, maanteitse, rautateitse ja sisävesitse tai rahtikuljetuspalvelujen tarjoamista toisen lukuun” . Muistiossa on todettu, että määritelmä ei ole tyhjentävä, joten määritelmää tarkennetaan seuraavasti:

- Henkilökuljetuksen tukeminen ei ole sallittua, henkilökuljetuksella tarkoitetaan sitä, kun henkilö siirretään maksua vastaan paikasta a paikkaan b
- Matkailijoiden kuljettaminen omatoimiseen harrastamiseen erämaahan, lukeutuu henkilökuljetukseen ja tuettavuus ei ole mahdollista.
- Matkailupalveluun liittyvä erityinen elämyspalvelu ei lukeudu kuljetusalaan ja tuettavuus on mahdollinen
- Ilmateitse tapahtuvan liikenteen osalta Leader-ryhmissä tapauskohtainen harkinta. ELY-keskus ei rahoita.
- Palvelujen tarjoaminen maaseudulle palveluajoneuvossa mahdollista, Leader-ryhmien harkinnan mukaisesti.
- Rahtipalvelua toiseen lukuun ei voida tukea. Rahtipalveluksi katsotaan toiminta, että esim. kootusti kuljetetaan lihaa ja muuta paikallista elintarviketta eri puolille maata ja paluukuormassa tuodaan etelästä lähiruokaa

Metsätalouden koneinvestoinnit

- Energiakoura esim. kaivin- tai metsäkoneeseen on mahdollista tukea kilpailutilanne huomioiden
- Kone, millä on mahdollista toteuttaa normaalia metsäurakointia, ei ole tuettava (säädökset kieltävät)

Kauppojen rahoittaminen

- Kyläkauppoja voidaan harkinnanvaraisesti rahoittaa, toiminnan kasvua ja kehitystä tavoiteltava
- Huom. kyläkaupoille on mahdollista myöntää myös 30% energiatukea, ei kasvu ja kehitysvaadetta

Energiatuki 30%

- Tuki kohdistuu vain harvaanasutun ja ydinmaaseudun mikroyrityksille
- Vain päätoimiseen yritystoimintaan.
- Tuki on tarkoitettu ensisijaisesti energiamuodon vaihtamiseen uusiutuvaan energiaan, uusiutuvan energian käytön lisäämiseen, ja energia ja materiaalitehokkuuden parantamiseen.
- Hankkeessa ei tueta korjausrakentamista, mutta esim. ikkunoiden ja ovien vaihto mahdollista, mikäli sillä saavutetaan energiatehokkuuden lisäämistä/energiansäästöä. Myös valaistuksen uusiminen mahdollista, jos merkittävä vaikutus energiansäästöä.
- Energiakatselmus ei ole välttämätön, mutta laskennalliset perusteet tuen myöntämiselle esitettävä hakemuksessa.

Hankkeiden maksatus, tuotosperusteiset (kertakorvaus)

Tuotosperusteiset hankkeet maksetaan yhdessä erässä, kun tukipäätöksessä edellytetyt käynnistys- tai kehittämistoimet on tehty. Rahoituspäätöksessään ELY-keskus asettaa ehdot, miten tehdyt toimet tulee maksatuksessa todentaa. esim raportti, valokuvat jne.